

שאלות סיכום על מסכת קידושין פרק האשה נקנית

מנין שנקנית בכסף וכסף דאבוה (ג:–ד.)

1. מהן ב' שאלות הגמרא? לכאורה השאלה הראשונה נשאלה כבר בדף ב' ע"א? (רש"י)
 2. לגבי מה זכאי בכסף, בשטר ובביאה? (רש"י-תוס')
 3. מנין שאבא זכאי במעשה ידיה של הבת הקטנה? (רש"י)
 4. מנין שהאב זכאי במעשה ידיה של הבת הנערה? (רש"י ד"ה לאמה)
 5. באר: מהי קטנה? מהי נערה? מהי בוגרת?
 6. כיצד דרשנו מהפסוק ויצאה חנם אין כסף? מה מיותר בפסוק?
 7. מה קשה עדיין בדרשה זו? עין בהדגשתו של רש"י!
 8. מה תירצה הגמרא? (גם במסקנא)
 9. על מי מדבר הפסוק את בתי נתתי לאיש הזה? (רש"י-ועין גם תוס')
 10. מתי נתן אותה לאשה?
 11. איזו קושיא נבעה מהסבר זה?
 12. מהיכן חשבה הגמרא עכשיו ללמוד שכסף קידושי הנערה לאב?
 13. מה קשה על דרשה זו? הסבר היטב!
 14. מדוע לא למדו שמעשה ידיה לאביה מבנעוריה בית אביה?
 15. מדוע א"א ללמוד מנדרים לקידושין?
 16. מהו קנס? מדוע א"א ללמוד ממנו?
 17. מהם בושת ופגם? מדוע א"א ללמוד מהם?
 18. מה הסבירה הגמרא למסקנא?
 19. "והא לא דמיא" – מה קשה?
 20. תרץ את הקושיא!
 21. מי מפר את נדרי נערה המאורסה?
 22. האם יוצאת לגמרי מרשות האב?
 23. למסקנת הגמרא כיצד לומדים מהפסוק "אין כסף"?
 24. למסקנת הגמ': איזה לימודים לומדים מהפסוק "ויצאה חנם אין כסף"?
 25. מהיכן למדו האמוראים שדורשים י' של אין?
 26. מהיכן ידעו זאת התנאים?
 27. מאלו מילים למדנו שאם יש לה בנים נפסלת לתרומה?
 28. מנין שאם יש לה נכדים נפסלת לתרומה? (הו"א-מסקנא)
 29. מנין שזרע זרעה פסול פוסלה מתרומה?
 30. לשם מה צריכים שני פסוקים ללמד שמעשה ידיה וכסף קידושיה לאביה?
- יציאת ימי נערות וימי בגרות (ד:–ה:)
31. מה היה קשה לגמרא מהפסוק "ויצאה חנם אין כסף"?
 32. הסבר את הרעיון של "בא זה ולימד על זה"!
 33. כיצד יתפרש רעיון זה אצלנו?

34. מהו תושב? מהו שכיר?
35. איזה דין כתוב כאן עליהם?
36. מדוע נראה לפרש יותר תושב לנרצע? (רש"י)
37. פרש היטב את עיקר קושית אביי על דברי רבה!
38. במה שונים תושב ושכיר מימי נערו ונערו?
39. מהו הכלל "מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא"?
40. מה תירץ אביי?
41. מדוע חשבתי שלא תוכל לצאת?
42. באיזה גיל תצא האילונית?
43. מהי קושיתו של מר בר רב אשי על פירושו של אביי?
44. מנין שבגרות מוציאה מרשות אב? (רש"י)
45. מדוע קשה לו למר בר רב אשי, והרי מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא?
46. כיצד הסביר מר בר רב אשי?
47. האם הוא חולק לגמרי על אביי?
48. מדוע חשבתי באמת שלא תמכר האילונית?
49. לסיכום, מה לומדים מהפסוק ויצאה חנם אין כסף?
- תנא דברייתא מהיכן למד קידושי כסף (ד:)
50. מהיכן למד התנא של הברייתא?
51. מהו הק"ו שחשבה הגמ' לעשות?
52. כיצד ניסו להפריך את הק"ו?
53. מדוע לא הצליחו להפריכו?
54. א"כ מדוע חוזר התנא בפשטות ואומר ת"ל כי יקח?
55. מנין שאמה עבריה נקנית בכסף?
56. מנין שיבמה נקנית בביאה?
57. ומנין שאין יבמה נקנית בכסף?
58. מנין שאמה יוצאת בכסף?
59. מנין שאשה לא מתגרשת בכסף?
60. מדוע צריך גם את הלימוד של הגז"ש וגם את הלימוד של ויצאה חנם אין כסף?
61. מה הכוונה היכא דיהבה איהי לדידיה? (רש"י – תוס')
62. מדוע חלק תוס' על רש"י?

מסכת קידושין פרק האשה נקנית

תשובות לשאלות חזרה דף ג:–ד'

1. א. מהיכן יודעים, שאשה נקנית בכסף. ב. שכסף הקידושין הולך לאב. בדף ב' אמרנו, שאשה נקנית בכסף, אבל שם זה לא עיקר התירוץ, וכתבנו שם אגב השאלה של הגמ' על הלשון נקנית, וזה העיקר.

2. בכסף – שכסף הקידושין הולך אליו, שטר – שהוא מקבל את השטר, וביאה – לרש"י שמוסרה בעל כרחו לתו"ס שיכול לקבל כסף מהבעל על מנת לקדשה בביאה.
3. מכיון ויכול למכרה לאמה.
4. מהפסוק "וכי ימכור איש את בתו לאמה" ולומדים בתו כאמה, מה אמה מעשה ידיה לרבה, אף הבת, מעשה ידיה לאביה.
5. קטנה - בת עד גיל 12. נערה – מגיל 12 ויום אחד עד גיל 12.5. זמן זה נמשך בערך כ-6 חדשים, ובוגרת – מגיל 12.5 ומעלה.
6. אין כסף ביציאה זו, שהאמה יוצאת מרשות האדון, אינו מקבל עליה כסף בחזרה, אבל יש כסף ביציאה אחרת, כשיוצאת מרשות האב, והלימוד ע"י שה-אין כסף מיותר אחרי שכתוב "ויצאה חנם".
7. אולי הכסף הולך לבת ולא לאב, ורש"י מדגיש, היות ולא כתוב בפסוק אין לו כסף, שתדייק אין לאדון כסף, אבל יש כסף לאב.
8. בהו"א – שהיות וביד האב לקדשה, שכתוב "את בתי נתתי וגו'" לכך גם כסף הקידושין הולך אליו. במסקנא – "ויצאה חנם אין כסף" שאותו יציאה בדיוק אנו ממעשים – באמה אין כסף לאדון, אבל ביציאה אחרת יש כסף לאב.
9. על קטנה, שאין לה יד לקבל קידושין.
10. כשהיתה קטנה, והוציא הבעל שם רע, כשהיא נערה.
11. א"כ אולי דווקא בקטנה, שאין לה יד לקבל קידושין, האב יקבל את כסף הקידושין, אבל נערה, שיש לה יד לקבל קידושין, תקדש עצמה, ותיקח את הכסף.
12. מהפסוק "בנעוריה בית אביה" שלומדים מזה כל שבח נעורים לאביה.
13. א"כ שאפשר ללמוד מפסוק זה מדוע ר' הונא בשם רב למד, שמעשה ידי הבת הולך לאב, מהפסוק "וכי ימכור איש את בתו לאמה" שילמד מ-"בנעוריה בית אביה".
14. מכיון ופסוק זה מדבר בנדרים, ולא על מעשה ידידה.
15. מכיון ונדרים זה איסורא, וקידושין זה ממונא, ולא לומדים ממון מאיסור.
16. מה שמשלמים מעבר לקרן, וזה סכום כסף קצוב, כמו כפל, 50 כסף של אונס ומפתה וא"א ללמוד ממנו, מכיון וקנס כולו חידוש שהתורה חידשה, צריך לשלם, ולא לומדים מחידוש.
17. שהאונס או המפתה נערה בתולה, צריך לתת לאביה 50 כסף, מכיון והוא בייש אותו במעשה זה, וא"א ללמוד מאונס ומפתה, היות והאבא שייך בזה, מכיון, ואם ברצונו, יכול האב למוסרה לקידושין למנוול או מוכה שחין, ויקבל ע"ז כסף, ועכשיו הפסידוהו כסף זה או חלקו, לכן יקבל את כסף זה.
18. שהתורה ממעטת יציאה דכוותה, שאין כסף ביציאה זו, ויש כסף ביציאה אחרת, והולך לאב.
19. הרי אמה יוצאת מרשות האדון לגמרי, והבת אינה יוצאת מרשות האב, היות ועדיין חסר מסירה לחופה.
20. לענין נדרים היא יוצאת מרשות האב, שאינו יכול להפר לבד נדריה.
21. אביה ובעלה.
22. לא כל זמן, שעדיין לא נכנסה לחופה, מעשה ידיה וירושתה הולכים לאב.
23. לומדים מה-י של אין כסף.
24. א. ויצאה חנם – אלו ימי בגרות. אין כסף – אלו ימי נערות. ב. ויצאה חנם – ביציאה זו אין כסף לאדון השפחה, אבל ביציאה אחרת, יש כסף לאב, שהוא האדון השני.
25. מהפסוק "יזרע אין לה" בבת כהן, שהתאלמנה או התגרשה.

26. מהפסוקים "מאן בלעם וגו'" "מאן יבמי וגו'"
27. "וזרע אין לה"
28. להו"א מהפסוק "וזרע אין לה" לומדים. עיין לה ולמסקנא. לא צריך פסוק, מכיון ובני בניו הרי הם כבנים.
29. "אין לה" עיין עליה, אם יש לה זרע כשר או פסול.
30. מכיון, ואם הי' כתוב רק קידושיה לאביה, הייתי אומר: מכיון ולא טרחה בזה, ילך כסף זה לאבא, אבל מעשה ידיה, שטרחה בזה, ילך אליה, ואם הייתי אומר: רק מעשה ידיה לאביה, הייתי אומר: מכיון והבת ניזונת מהאבא, היא צריכה לתת לו מעשה ידיה, אבל בקידושין, שמגיע לה כסף זה מעלמא, ולא היה דעת האב על זה, ילך לבת. לכן צריך את שני הפסוקים.
31. לגמי' היה קשה שנכתוב נערות ולא בגרות, ואחרי שיוצאת מהאדון בנערות בגרות, מה היא עושה אצלו?
32. כשכתוב בפסוק אחד שני דברים, ונראה שהדבר השני מיותר, מכיון ואפשר ללומדו מהדבר הראשון, אני אומר: צריך את שני הדברים בפסוק, ובא זה ולימד על זה, מכיון ואם לא הייתי כותבו, לא הייתי יודע את הדבר השני.
33. מכיון, ולא כתוב בפירוש בפסוק מתי האמה תצא בנערות, אלא לומדים את זה מאליו, מכיון, ואין לנו במה לתלות יציאתה, צריכה התורה לכתוב שניהם – נערות ובגרות, מפני שאם התורה היתה כותבת רק דבר אחד כגון "ויצאה אין כסף" – הייתי אומר, שתצא רק בבגרות, מכיון וזה פחות חידוש מנערות, ובנערות לא תצא. לכן כתבה התורה שניהם, לומר, שיוצאת בבגרות וחייב להיות, שהדבר השני זה נערות, ויוצאת מרשות האדון בסימני נערות.
34. תושב, עבד עברי שנרצע, הנמצא אצל הכהן, שקנוי קנין עולם, שכיר, עבד שלא נרצע וקנוי קנין שנים.
35. שיהי' כתוב בפסוק תושב ולא שכיר, ואני אומר, אם תושב שקנוי קנין עולם, לא אוכל בתרומה, הקנוי קנין שנים יאכל בתרומה? אלא אני אומר: בא זה ולימד ע"ז, היות ואם לא הי' כתוב שכיר, הייתי אומר, שתושב זה קנוי קנין שנים, אבל קנוי קנין עולם לא כתוב בפסוק, לכן אומרים בא זה וכו'.
36. מכיון ונכתבו שניהם "תושב ושכיר", משמעות נרצע מתושב, לומדים שמיושב אצלו יותר מהקנוי לשש שנים.
37. שהלימוד בא זה ולימד ע"ז אומרים רק בשני אנשים, שאפי' שאפשר ללמוד אחד מהשני בק"ו, טורחת התורה וכותבת שוב, אבל לא תכתוב התורה דין שאף פעם לא יהי', מכיון, וברגע שהאמה יוצאת כשהיא נערה, כשהיא בוגרת, היא כבר לא אצלו.
38. שתושב ונרצע הם שני אנשים, שיכולים להיות בו זמנית אצל האדון, משא"כ נערה ובוגרת, שזו אותה אמה.
39. דבר שלמדים בק"ו - התורה יכולה לחזור ולאמר זאת מפורש בפסוק.
40. שהפסוק "ויצאה חנם" בא לומר לי בוגרת אילונית, שיכולה לצאת מרשות האדון.
41. מכיון, והייתי אומר דווקא מי שמביאה סימני נערות תצא מרשות האדון. אבל זו שאינה מביאה סימנים, לא תצא. קמ"ל "ויצאה חנם" – שתצא בבגרות.
42. בגיל 20.
43. הרי אפשר ללמוד דין זה בק"ו, ומדוע צריך פסוק, והק"ו הוא מה סימני שאין מוציאים מרשות האב, שמעשה ידיה של האב. בגרות, שמוציא מרשות האב, אין דין שיוציא מרשות האדון.

44. שלא מצאנו, שהתורה מזכה לאב, אלא נערות, שכתוב "ונתנו לאבי הנערה".
45. דבר זה אומרים כשאין מה לתרץ, אך לא כשיש מה לתרץ.
46. שהפסוק בא לומר לי עיקר מכירתה של אילונית, שיכולה להימכר לאמה.
47. לא. אביי אומר, שהפסוק הולך על בוגרת אילונית "שיוצאת" מהאדון, ומר בר ר' אשי אומר, שהפסוק הולך על "מכירתה" של אילונית.
48. הייתי אומר דווקא מי שמביאה סימני נערות, מכירתה מכר, ומי שאינה מביאה סימני נערות – לא תהי' מכירתה מכר, מכיון ושונה היא מכולם. קמ"ל ויצאה חנם, שמכירתה מכר.
49. (1) אין כסף ביציאה זו וכו'. לומדים מה-י' של אין כסף. (2) ויצאה בהו"א חנם - אלו ימי בגרות. אין כסף - ימי נערות. (3) לרבה בא זה ולימד ע"ז. (4) לאביי ויצאה חנם בוגרת אילונית. (5) מר בר ר' אשי "ויצאה חנם" לעיקר מכירתה של אילונית.
50. "כי יקח אשה ובעלה.. וגו'" אין קיחה אלא בכסף וגז"ש מעפרון.
51. ומה אמה, שאינה נקנית בביאה, נקנית בכסף. זו שנקנית בביאה, אינו דין שתקנה בכסף.
52. "יבמה" תוכיח שנקנית בביאה, ואינה נקנית בכסף.
53. אינך יכול להביא ראיה מיבמה, שכן יבמה אינה נקנית בשטר. תאמר באשה שנקנית בשטר.
54. היות ואפשר לומר, שמעיקר הדין שהבאת לי יש פירכא. מה לאמה שיוצאת בכסף, תאמר בזו שאינה יוצאת בכסף. לכן צריך ללמוד מהפסוק.
55. שכתוב בעבד עברי שמשתחרר מהאדון בגרעון כסף "מכסף מקנתו" ואותו הדין לגבי אמה.
56. שכתוב "ובעלה".
57. שכתוב "יבמה יבא עליה ויבמה" ביאה גומרת בה ולא כסף גומר בה.
58. שכתוב "והפדה", שמגרעת מפדיונה ויוצאת.
59. שכתוב "ספר כריתות" ספר כורתה, ואין דבר אחר כורתה.
60. מפני שאם הי' כתוב "כי יקח" הייתי אומר, שכסף הקידושין הולך אליה. לכן כתוב "ויצאה חנם", שהולך הכסף לאב, ואם הי' כתוב רק "ויצאה חנם" הייתי אומר, שאם היא נתנה לבעל את הכסף וקידשה אותו, זה יהי' קידושין. לכן כתבה התורה "כי יקח" ולא "כי תקח".
61. רש"י: כסף, וקידשה אותו שאמרה לו התקדש לי, תוס': שאומרת לו הרי אני מקודשת לך.
62. מכיון ובאיש לא שייך לשון קידושין, שאינו נאסר על כל העולם.

שאלות לחזרה במסכת קידושין דף ה' עמוד א'-ב'

1. באר את קושית הגמ' חדא מחדא וכו'! (רש"י)
2. מדוע א"א ללמוד שטר מכסף וביאה?
3. מדוע א"א ללמוד ביאה משטר וכסף?
4. מדוע א"א ללמוד כסף משטר וביאה?
5. מה קשה לגמ' וכ"ת כסף נמי וכו', ומה תירצה הגמ'?
6. לגבי מה אמר ר' הונא, שחופה קונה?
7. מה הק"ו שעשינו בהו"א שחופה תקנה? ומדוע ק"ו זה אינו טוב?
8. מפני מה בת ישראל ארוסה לכהן אינה אוכלת בתרומה מדרבנן?
9. מנין שאוכלת בתרומה מדאוריתא?
10. מהו הק"ו שמביא ר' הונא למסקנא?
11. מדוע הוצרכנו להגיע לצד השווה בהן ולא הסתפקנו בק"ו? ומהו הצד השווה בהן?
12. היכן מצאנו בע"כ בכסף, שטר, וביאה?
13. מה יתרץ ר' הונא?
14. מה הפירוש לא ראי זה כראי זה?

15. כיצד אומר ר' הונא כסף באישות לא אשכחנא בע"כ, הרי האב מוסר בתו קטנה לקידושין בע"כ?
16. מהן ב' קושיותיו של רבא על הק"ו של ר' הונא?
17. כיצד תירץ זאת אביי? באר היטב!
18. למסקנא, מהו הצד השווה, שממנו למד ר' הונא?